

Asia: VN/18750/2022-SM-11

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain ja kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain muuttamisesta (tilapäinen suojelu)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausuttavana oleva esitys on kuntien ja hyvinvointialueiden näkökulmasta kannatettava, koska sen myötä kunnalle tarjoutuu mahdollisuus saada korvausta muun lainsäädännön nojalla oleviin tehtäviin. Voimassa oleva kotoutumisen edistämisestä annettu laki ei mahdollista valtion korvausten maksamista kunnille ja hyvinvointialueille tilapäistä suojelua saavien henkilöiden palveluiden järjestämisestä. Kotoutumislakiin esitetyt muutokset eivät sinänsä muuta tilapäistä suojelua saavien oikeutta kotikuntaan vaan ainoastaan mahdollistavat korvausten maksamisen kunnille, kun ihmiset kotikunnan saavat. Käsillä oleva Ukrainan kriisi on osoittanut, että tilapäisen suojelun pitkittyessä tarve ja toisaalta paine kuntapalveluihin kasvaa, minkä vuoksi tärkeää, että Valtio varautuu omalta osaltaan kantamaan vastuun Ukrainalaisten oleskeluedellytysten turvaamisesta.

Palveluiden turvaamiseksi esitetään, että kunnille ja hyvinvointialueille voitaisiin maksaa valtion korvauksia palveluiden järjestämisestä niiden tilapäistä suojelua saavien osalta, joille on myönnetty kotikunta. Kustannuksia korvattaisiin samoin perustein kuin esimerkiksi kansainvälistä suojelua saavan henkilön palveluiden kustannuksia korvataan. Mikäli tilapäistä suojelua saavat lisättäisiin kotoutumislain mukaisten muiden kustannusten korvausten piiriin, kunnalle voitaisiin maksaa laskennallista korvausta mm. heidän ohjauksesta, neuvonnasta ja muusta kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä. Kunnille ja hyvinvointialueille palveluiden järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia korvattaisiin osana laskennallista korvausta. Kunnissa voitaisiin jatkossa todennäköisemmin laatia alkukartoituksia ja kotoutumissuunnitelmia myös tilapäistä suojelua saaville, kun heidän palveluidensa järjestämisestä aiheutuvista kustannuksista maksettaisiin korvauksia. Tämä edistäisi tilapäistä suojelua saavien kotoutumista ja työllistymistä ja ehkäisisi syrjäytymistä.

On siis tärkeää ja oikein, että kunnille ja hyvinvointialueille korvataan tilapäistä suojelua saavista ukrainalaisista koituvat kulut. Korvausten tulisi kattaa täysimääräisesti kunnille ja hyvinvointialueille syntyvät kulut. Erityisesti suurilla kaupungeilla on tilapäistä suojelua saavien määrän ja kustannustason näkökulmasta haasteista kuntapalvelujen järjestämiseksi. Siirtyminen vastaanottokeskusten palvelujen piiristä kuntaan tulee olla suunnitelmallinen, jotta kuntien ja hyvinvointialueiden palvelut voidaan järjestää hallitusti. Samoin tulee varmistaa ettei kunnissa synny kaaosta, kun joudutaan etsimään ukrainalaisia joiden pitäisi rekisteröityä, jotta kunta voi saada korvausta. Siirtymävaihe vaatii ennakointia ja tiivistä viromaisten välistä yhteistyötä. Nivelvaiheen ohjauksessa tulee varmistaa, että viranomaisvastuut ovat selkeät ja että asiakkaat ymmärtävät heidän oikeudet ja velvollisuudet, kun heidän juridinen status muuttuu. Lisäksi KELAn rooli ja vastuu tulee tunnistaa sekä selkeyttää esitetyssä muutoksessa. On oletettavaa, että KELAn etuudet ovat keskeinen osa monen kuntaoikeuden piiriin siirtyvän arkea, joten asiakas ei saa jäädä vaille toimeentuloon oikeutettavia etuuksia eikä myöskään viranomaisloukkuun, jossa asiakkaan asiaa pallotellaan viranomaiselta toiselle

Willman Arto
Oulun kaupunki